

Nr 29

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av motioner om kungörande av röstlängd.

I de likalydande motionerna nr 147 i första kammaren av herr *Helge Karlsson* och nr 195 i andra kammaren av herr *Bengtsson* i Landskrona m. fl. hemställs, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär ett tillägg till 41 § lagen om val till riksdagen av innebörd att kungörelse om tid och ställe för framläggande av röstlängd skall bringas till allmänhetens kännedom i enlighet med vad som anförts i motionerna. — Motiveringen är tryckt i *andra* kammaren.

Gällande bestämmelser

Röstlängderna har grundläggande betydelse för rösträttens utövande till följd av stadganden i 16 § riksdagsordningen, 6 § kommunallagen, 6 § kommunallagen för Stockholm, 7 § landstingslagen och 9 § lagen om församlingsstyrelse.

Närmare bestämmelser om röstlängder återfinns i 37—53 §§ lagen om val till riksdagen (ValL) och 6—10 §§ kommunala vallagen (KVL). Såvitt här är av betydelse överensstämmer KVL helt med ValL.

Av ValL:s regler må här följande antecknas. Enligt 40 § skall röstlängd från och med den 6 till och med den 12 juli vara framlagd till granskning på lämpligt ställe inom valdistriktet. Det åligger enligt samma paragraf KB att senast den 30 juni kungöra tid och ställe för framläggandet. I 41 § föreskrivs att sådan kungörelse skall anslås på kommunens anslagstavla och, där så kan ske, införas i ortstidningar. Till personer, som upptagits i röstlängd men antecknats som icke röstberättigade, skall därutöver enligt 40 § valnämndens ordförande sända underrättelse med allmänna posten med angivande av den eller de omständigheter, på grund varav vederbörande utslutits från rösträtt, och av den tid, inom vilken anmärkning mot röstlängden skall ha framställts, samt tid och ställe för prövning av gjorda anmärkningar. Underrättelse som nu sagts behöver inte sändas till dem som saknar stadigt hemvist. ValL innehåller i övrigt detaljerade bestämmelser om anmärknings- och besvär förfarande. Enligt 52 § skall röstlängd, sedan framställda anmärkningar avgjorts, lända till ovillkorlig efterrättelse vid val

som därefter hålls intill dess ny röstlängd upprättats. Det enda fall, där rättelse må ske senare, är då röstlängd förklaras felaktig i någon del i samband med prövning av besvär över valförrättning.

Röstlängdsutredningen och proposition nr 71

I september 1964 tillkallade Kungl. Maj:t en utredningsman för att verkställa vissa undersökningar rörande upprättande av röstlängd och framlägga de förslag, vartill utredningen kunde ge anledning. Utredningsmannen, som för sin utredning antagit benämningen röstlängdsutredningen, slutredovisade sitt uppdrag i december 1965 med betänkandet »Röstlängdsförfarandet» (SOU 1965: 76). I detta framläggs vissa förslag, som syftar till att förbättra röstlängdsförfarandet och vidga möjligheterna att rätta fel i röstlängd. Förslaget kan inte genomföras förrän år 1968, då det för sin tillämpning förutsätter att registreringen inom folkbokföringen verkställs hos länsstyrelserna med hjälp av datamaskiner. Utredningen har emellertid även framlagt vissa förslag till åtgärder, som kan vidtas för att minska riskerna för rösträttsförluster åren 1966 och 1967. Till betänkandet i sistnämnda del har Kungl. Maj:t efter avslutad remissbehandling — över huvudförslagen är remissbehandlingen ännu inte avslutad — numera tagit ställning. Förslag till vissa ändringar i ValL och KVL har framlagts i proposition nr 71, över vilken utskottet denna dag avger utlåtande, nr 28. Till detta utlåtande må här hänvisas.

Motionerna

Motionärerna framhåller, att det är allmänt känt att ytterst få av de i röstlängd upptagna verkligen kontrollerar längdens uppgifter under den därför tillgängliga tiden och att rösträttsförluster därför lätt kan uppstå, så som skedde bl. a. i Stockholm år 1964 i ett flertal fall till följd av ett tekniskt missöde. Om röstlängdsutredningens förslag genomföres, kommer, uttalar motionärerna, avsevärda förbättringar att vinnas men detta kan inte ske förrän år 1968. För att i någon mån råda bot på nuvarande förhållande föreslås i motionerna, att kungörelse om röstlängdsframläggande skall bringas till allmänhetens kännedom även på annat sätt än som nu anges i 41 § ValL. Detta kan exempelvis ske genom att radio och TV fäster allmänhetens uppmärksamhet på att röstlängderna finns tillgängliga för kontroll.

Utskottet

Ifrågavarande motioner åsyftar att genom införande av bestämmelser i vallagarna om att kungörelse om röstlängds framläggande skall på särskilt sätt bringas till allmänhetens kännedom minska antalet rösträttsförluster till följd av underlåtenhet att granska framlagd röstlängd.

Utskottet kan instämma i motionärernas syfte. Sedan motionerna väcktes har emellertid Kungl. Maj:t i proposition nr 71 framlagt förslag till vissa ändringar i vallagarna, som avser att vidga möjligheterna att åstadkomma rättelse av fel i röstlängd. Utskottet har i sitt samtidigt härmed avgivna utlåtande nr 28 tillstyrkt denna proposition. Ifrågavarande förslag är ägnade att tillgodose motionärernas syfte på ett bättre sätt än det i motionerna tänkta underrättelseförfarandet. Enligt utskottets mening skulle det visserligen vara värdefullt om radio och TV på sätt motionärerna åsyftar uppmärksammar röstlängdernas framläggande med tillkännagivanden, men några lagregler därom kan utskottet inte tillstyrka.

Utskottet hemställer av anförda skäl,

att motionerna I: 147 och II: 195 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 april 1966

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETTERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Georg Pettersson, Torsten Andersson, Damström, fru Segerstedt Wiberg, herrar Sveningsson, Carl Albert Andersson, Dahl, Dahlberg, Tistad och Svenungsson; samt

från andra kammaren: herrar Adamsson, Nilsson i Östersund, Magnusson i Tumhult, fru Thunvall*, herrar Johansson i Trollhättan, Hamrin i Jönköping, Keijer, Boo och Gustafsson i Stenkyrka.

* Ej närvarande vid justeringen.